

SIDE 52-54 I "ANSIGT
TIL ANSIGT. MED GRÆKKE" ^{DE}

Sofisten om retfærdighed og demokrati

Uddrag af Platon: "Protogoras - en dialog" (afsnit 321-323) ved Thure Hastrup, 1969, s. 33 ff.

Protogoras var en af de ledende sofister, som Sokrates og Platon var uenige med. I dialogen med dem fremtræder sofisterens egne synspunkter imidlertid glimtvis objektivt fremstillet som her i debatten om kundskaber, retfærdighed og deltagelsen i det athenske demokrati.

Jeg har den samme opfattelse af athenæerne som alle andre hellenerne, at de er nogle kloge folk. Nu ser jeg, når vi holder møde i folkeforsamlingen og det drejer sig om en offentlig byggesag, at man tilkalder bygmestre som rådgivere i byggespørgsmål, ligesom skibstømrere, når det drejer sig om skibsbyggeri, og på samme måde på alle andre områder, som man mener, der kan gives undervisning i. Men hvis en person, som athenæerne ikke mener er håndværker, ville forsøge at råde dem, han være så fremragende, rig og fornem han vil, så vil de ikke derfor høre på ham; han vil blive grint og pebet ud, så han enten selv må forsvinde, fordi han ikke kan komme til orde for larm, eller betjentene må trække ham ned fra talerstolen og bære ham ud efter prytanernes ordre. Sådan bærer de sig ad med alt, som de mener falder ind under et eller andet fag.

Skal der derimod drøftes et spørgsmål vedrørende bystyret i almindelighed, så kan enhver stå op og give sit besyv med i disse sager, ganske uanset om han er tømrer, smed eller skomager, købmand eller skipper, rig eller fattig, adelig eller uadelig; dem er der ingen, der falder over med bebrejdelser som i det første tilfælde, fordi de prøver at give gode råd, selv om de intet har lært, og ingen har været deres lærer i disse spørgsmål...

Hernæst beretning om menneskets skabelse. Faglige kundskaber uddeles af guderne, men menneskene får ikke samme faglige kundskaber; nogle får lægekunsten, og de kan helbrede andre; nogle får byggekunsten, og de kan bygge huse o.a. Men hvert eneste menneske får uddelt retfærd, for Zeus siger: "Det er nødvendigt, at alle og enhver har del deri, thi der vil aldrig kunne skabes samfund, hvis kun nogle få har andel i denne kundskab [...]"

Dette og ikke andet, Sokrates, er grunden til, at athenæerne ligesom alle andre finder det rimeligt, at kun nogle få deltager i rådslagningen, såsnart talen er om bygningsteknisk eller anden faglig dygtighed, og ikke, som du selv siger, vil tolerere, at nogen uden for denne snævre kreds kommer med gode råd, - og det er efter min opfattelse ganske i sin orden. Mødes de derimod for at drøfte et spørgsmål af fælles samfundsmæssig betydning, hvor det altid gælder at anlægge retsindighed og selverkendelse som norm, så har alle af samme gode grund lige ret til at deltage, eftersom alle og enhver må have en vis indsigt i disse ting, hvis der overhovedet skal være byer til. Det er forklaringen på dette forhold, Sokrates!...

"Den gamle oligarks" demokrati-fremstilling

Uddrag af Xenofons værk: "Athenæernes Statsforfatning" ved Hartvig Frisch, 1941. Om Xenofon se s. 40. Værket tillægges Xenofon, men det kan ikke afgøres med sikkerhed, om det rent faktisk er ham, der er forfatteren.

Ja, om athenæernes statsforfatning er min mening den, at jeg aldeles ikke billiger, at de har valgt denne form for forfatning, fordi de ved at træffe dette valg har givet de tarvelige mennesker fordelene på de godes bekostning. Det er altså grunden til min misbilligelse; men det, jeg vil påvise er, at når de nu engang har den opfattelse, så er det på fortræffelig måde, de underbygger denne forfatningsform og forvalter de andre sager, som de øvrige hellenerne synes er forkert gjort af dem.

Først vil jeg nu altså sige, at det, der på stedet synes retfærdigt, at de tarvelige, de fattige og folket har fortrinet fremfor de fornemme og rige, af den simple grund, at det er folket, der er drivkraften i flåden, og som giver staten dens styrke. Ja, styrmændene, bådsmændene, underbådsmændene, udkigsmændene og skibstømmermændene, dem er det virkelig, der giver staten dens styrke, langt mere end det sværtbevæbnede fodfolk og de fornemme og gode. Da dette nu altså er forholdet, synes det med fuld ret, at alle har adgang til embederne både ved den nu gældende lodtrækning og ved de andre valg, og at enhver af borgerne, der ønsker det, kan få ordet.

Så er der jo nok de embeder, som er til gavn for hele folket, når de er vellede, men i omvendt fald betyder en fare; de embeder har folket aldeles ingen lyst til at have adgang til. De mener f. eks. ikke, at lodtrækning skal give adgang til de overordnede militære stillinger til vands og og til lands som strateg og som hippark. Folket erkender nemlig, at det har mere gavn af ikke selv at bestride disse embeder, men overlade dem til de mest formående mænd. Men alle de embeder, hvor det kommer an på at få diæter og drage personlig fordel, dem søger folket at få adgang til.